

HEDA HEJDÁNKOVÁ:

Dcery nám nic nevyčítaly

„Za velkými muži stojí velké ženy,“ říká se. Toto pravidlo potvrzuje svým životem paní Heda Hejdánková, narozená 27. 6. 1932 ve znamení Raka, manželka prof. PhDr. Ladislava Hejdánka - bývalého mluvčího Charty 77. Paní Hejdánková byla represemi postižena stejně jako její manžel, přestože signatářkou Charty 77 nebyla. V době normalizace v 70. letech, zejména po zatčení prof. Hejdánka, se vystupňovaly postihy proti jejich rodině (výrazné omezení osobní svobody, odposlechy, domovní prohlídky, výslechy, znemožnění pracovat v oboru). Paní Heda vchovala se svým manželem čtyři dcery a na dobu komunismu dnes přes všechno, co zažila, vzpomíná krásná paní Hejdánková s velkorysým nadhledem a úsměvem.

Co se pro vás po násilném potlačení Pražského jara v srpnu 1968 změnilo?

Změnilo se toho hodně. Byla to pro nás naprostá ztráta perspektiv. V 60. letech vypadalo vše nadějně. I když jsme si nedělali velké iluze, měli jsme pocit, že spějeme k něčemu dobrému. Invazí sovětských vojsk do Československa nastal radikální konec všech nadějí a my jsme tušili, že je to **na** dlouhá léta. Což se ukázalo jako pravdivé. Ale o emigraci jsme neuvažovali, manžel krátce v 50. letech a já sama nikdy ne.

Váš manžel patřil k signatářům Charty 77, a tím se zpečetil i váš osud, byla jste označena cejchem nepohodlného, pronásledovaného občana. Nerozmlouvala jste mu to?

Ne, my jsme byli v zásadních věcech jednotní. Po jeho podpisu, ale už i předtím jsme měli problémy, byli jsme sledováni, ale vzhledem k tomu, jaké kruté věci se děly v 50. letech, bylo by ode mne domýšlivé toto „ocejchování“ přijmout. Víte, v životě by si měl každý srovnat hodnotový žebříček. To, co si dáte na první místo, záleží jen na vašem svědomí, jaké hodnoty jsou pro vás důležité a kam až jste schopna zajít. Já jsem si říkala, je dobré mít vzdělání, je výborné vystudovat vysokou školu, je dobré mít perspektivní zaměstnání, ale zaplatit za to zapřením sama sebe?

Jaké bylo žít s vědomím, že je každé slovo v bytě odposloucháváno? Vy- bavují se mně záběry ze známého filmu Ucho v hlavních rolích s Radkem Brzobohatým a Jiřinou Bohdalovou.

Bylo to trochu jinak, než si většina lidí představuje. Nám nevadilo mluvit o politice, současné situaci v zemi, o tom, co si myslíme, ale museli jsme mluvit zejména obezřetně o tom, co se děje v rodině. Stačil malý náznak, že máme problém, třeba s někým z dětí, a estébáci toho automaticky využili.

V roce 1971 byl váš manžel vzat na pět měsíců do vazby. Muselo to být pro vás obtížné období, doma jste měla čtyři děti, váš otec byl těžce nemocný. Jak jste zvládala finančně zajistit rodinu?

V té době jsem měla dojem, že jsem to schopná zvládnout. Byla jsem zaměstnána, i když v okamžiku, kdy došlo k přípravě soudu a bylo to ofici-

álně sděleno vedení podniku, byla jsem přerazena na hůře placenou práci do jiného oddělení. Věděla jsem ale, že kdybych se dostala do svízelné situace, jsou mezi námi hodní lidé, kteří pomůžou. To se mně mnohokrát potvrdilo. Pomoc přišla od různých lidí, z míst, ze kterých bych to nikdy neočekávala. Pravidelně k nám přicházel herec Petr Haničinec a přinášel výpomoc od herců z vinohradského divadla. Nepochybně jsem nebyla jen já objektem jejich péče. Jak už jsem se zmínila, zažila jsem velké množství projevované solidarity. To mě psychicky podpořilo. Byli to i lidé z domu, kteří přicházeli a sdělovali, že byli vyslyšáni, na co byli dotazováni. Přihlašovala se spousta přátel se skutečnou pomocí nebo s nabídkou pomoci. Byla situace, že bývalé kolegyně, se kterými jsem se neviděla 15 let, přinesly kompletní vánoční nákup a předaly ho mé matce, neboť k nám bylo obtížné přijít. To byly věci, které lidé v padesátých letech nezažili. Tam dozníval strach z dob válečných a padesátá léta byla krutá, a tím i solidarita mezi lidmi menší.

Neměla jste při výslechu strach? Byla jste někdy příslušníky StB fyzicky napadena?

Já jsem neměla zkušenost z fyzického napadení, horší to bylo v případě mého manžela. Strach jsem pochopitelně měla, ale nesměla jsem ho při výslechu dávat najevo. Člověk se musel naučit přes chyby, které jsem ze začátku u výslechu dělala, znát jejich metody nátlaku. Nesměla jsem se ničím nechat urazit, ukázat slabé místo, to byla jejich silná psychologická zbraň.

Nevyčítaly vám někdy děti, že pro vaše politické postoje nemohly nikdy studovat?

Děti nám to nevyčítaly, správně pochopily, že mají něco, co se jiným dětem nedostávalo. A to byl pocit svobody. Mohly svobodně mluvit a svobodně myslet. Nejmladší dcera, když navštěvovala po revoluci kurzy angličtiny, na otázku učitele, rodilého mluvčího, „Jaké to tady bylo, v jaké strašné nesvobodě se u vás žilo?“ odpověděla, že o tom nic neví, že vždycky žila svobodně. Něco na tom bylo, bez ohledu na to, že za dveřmi hlídali policajti, žili jsme v totalitě určitým způsobem svobodně.

É osobní omezení svobody, jaké zažila vaše rodina zejména v době, když váš manžel policisté, před okny stálo auto s příslušníky StB...

skoro dva roky a za tu dobu jsme už znali jejich návyky. Někteří z nich dlouho nevěděli, proč jejich pobouřené konstatování, že jak ta policie může mít vůbec respekt, když je v bar před nimi svoji vnučku: „Ty nezdrav, to jsou zlí policajti, těch si nevsímej.“ Oni sami to v autě před domem. Naše děvčata se musela vyrovnávat s tím, že jsme sledováni, a vypravosti, např. sebrala jim lístečky, kde se musely zapisovat naše návštěvy. Občas jim Kryla. Jednou o Silvestru těsně před půlnocí jedna dcera přinesla policajtovi skleničku chvíli dělat, pak se odhodlal a zazvonil. Popřál nám všem šťastný nový rok, to jsme po-

Rodiče spolužáků vašich dcer po zatčení prof. Hejdánka zřejmě nechtěli, aby jejich děti k vám dále chodily na návštěvu?

Skutečně k nám přestali chodit i kamarádi našich dětí, ale my jsme to ani nechtěli. Znamenalo to pro ně určitou černou tečku, která by jim do budoucna mohla přinést těžkosti. Museli se totiž nechat zapsat a vyplnit hlášenku o návštěvě. Přestala nás navštěvovat řada lidí, což jsme chápali. Návštěva u nás znamenala pro mnohé vyzvání k výslechu. Ale mnozí přátelé se nenechali tímto rizikem odradit a chodili k nám dál. Problematické bylo i k nám zavolat. Telefon byl odposlou-

cháván. Někteří to byli ochotni překonat a druzí si našli jiný způsob, jak se nám přihlásit. Tyto zbytečně nápadné cesty, jako byl telefon nebo návštěva u nás, se všelijak obcházely.

Po sametové revoluci se otevřela možnost nahlédnout do svazků StB? Využili jste s manželem možnosti dozvědět se jména těch, kteří na vás donášeli?

Nevyužili. Příčí se nám, aby příslušníci StB určovali ještě teď, co si máme o kom myslet. My víme, jak se věci děly, jaká byla vytvářena záměrná atmosféra strachu, jaké nátlaky a zastrašovací metody policie na naše přátele dělala. My víme, komu jsme mohli věřit, komu ne. K velkým překvapením by nedošlo. Pokud k nějakému ano a někdo z našich přátel by byl nějakým způsobem donucen něco o nás sdělit a neměl odvahu nám to říct, nepovažovali bychom vůbec za nutné se s tím nějak zabývat a náš vztah k němu by se nezměnil.

- - -